

TEKOJEN EVANKELIUMIA JA
KÄTTEN TEOLOGIAA – NUORISODIAKONIA
OSANA KIRKON KASVATUSTYÖTÄ

Iro Kautonen &
Hanna-Mari Pakarinen
Opinnäytetyö, syksy 2015
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön
suuntautumisvaihtoehto
Sosionomi (AMK) + kirkon nuorisyönohjaajan virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kautonen, Iro & Pakarinen, Hanna-Mari. Tekojen evankeliumia ja kätten teologiaa – nuorisodiakonia osana kirkon kasvatustyötä. Pieksämäki, syksy 2015, 26 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, sosiaalialan koulutusohjelma, kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + kirkon nuorisotyönohjaajan virkakelpoisuus.

Tämä opinnäytetyö on luonteeltaan tieteellinen artikkeli nuorisodiakoniasta, jossa hyödynnetään aikaisempia opinnäytetöitä. Perimmäisenä tavoitteena artikkelilla oli herätellä kirkon alan ammattilaisia pohtimaan nuorisodiakoniaa ja sen merkitystä nyt ja tulevaisuuden kannalta. Artikkelissa pyrittiin vastaamaan kysymyksiin: mitä nuorisodiakonia on ja mihin sitä tarvitaan?

Artikkeli on suunnattu kaikille kirkon alan ammattilaisille, jotka tekevät kirkon kasvatustyötä. Tähän artikkeliin pyrittiin kokoamaan tietoa omien aikaisempien opinnäytetöidemme lisäksi erilaisista jo olemassa olevista lähteistä, jotta lopputuloksena olisi mahdollisimman kattava tietopaketti nuorisodiakoniasta. Artikkelista nousseissa johtopäätöksissä todetaan, että nuorisodiakonian tulisi olla luovuttamaton työtehtävä diakonian ja nuorisotyön saralla. Työntekijältä vaaditaan ammatillista tietotaitoa jonka tulisi sisältää luottamusta, avoimuutta ja kykyä yhteistyöhön nuorten ja yhteiskunnan palveluiden parissa. Nuorisodiakonia tavoittaa työntekijämääräänsä nähden merkittävän määrän nuoria, ja siksi siihen tulisi panostaa arkisissa työtehtävissä. Käytännössä se on nuoren rinnalla kulkemista, tukemista ja ohjaamista, ja se voi sitouttaa nuoria seurakuntaan pidemmälläkin tähtäimellä.

Asiasanat: nuorisodiakonia, etsivä nuorisotyö, kirkon erityisnuorisotyö, diakoniakasvatus

ABSTRACT

Kautonen, Iro & Pakarinen, Hanna-Mari. Gospel of acts and theology of hands – diaconal youth work as part of the educational work of the Church. 26 p., 1 appendice. Language: Finnish. Pieksämäki, Autumn 2015.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Option in Christian Youth Work. Degree: Bachelor of Social Services.

This thesis is a scientific article of diaconal youth work, which was based on our earlier theses. The eventual goal of the article is to awaken the church professionals to reflect on the diaconal youth work and its importance now and in the future. The article seeks to answer the following questions: What is diaconal youth work? Why it needs to be done?

The article is aimed at all Church professionals who carry out educational social work of the Church. This article seeks to gather information in addition to its own previous theses variety of already existing sources, so that the end result would be the most comprehensive information package. An article was written about the conclusions based on theory which states that the diaconal youth work should have an inalienable task in diaconal work and Christian youth work. There are many requirements for a person who does diaconal youth work: professional know-how which should include confidence, transparency, and ability to cooperate among young people and society services. Diaconal youth work reaches a significant number of young people considering the rather small amount of employees in the field and therefore it should focus on everyday tasks. In practice, it is side-by-side advancing, support and guidance to young people and it can help them commit to the church in the long run.

Key words: diaconal youth work, church's special youth work, outreach youth work, detached youth work, church social work education

SISÄLTÖ

1 JOHDATUS TUTKIMUKSEEN.....	5
Tutkimuksen taustat ja lähtökohdat.....	5
Nuorisodiakonian keskeiset käsitteet	7
Artikkelin tarkoitus ja kohderyhmä.....	8
Opinnäytetyössä käytetty menetelmä.....	8
2 NUORISODIAKONIA OSANA KIRKON KASVATUSTYÖTÄ.....	10
2.1 Mitä on nuorisodiakonia?	10
Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö.....	10
Etsivä nuorisotyö.....	12
Diakoniakasvatus	14
2.2 Mihin nuorisodiakoniaa tarvitaan?	16
3 ARVIOINTIA TYÖSTÄ JA AJATUKSIA AMMATILLISESTA KASVUSTA	19
LIITE 1: LEHTIARTIKKELI.....	24

1 JOHDATUS TUTKIMUKSEEN

Mitä nuorisodiakonia on? Mihin sitä tarvitaan? Tässä artikkelissa pyritään vastaamaan näihin kysymyksiin ja herättämään kirkon kasvatusalalan ammattilaiset pohtimaan nuorisodiakonian merkitystä oman työnsä kannalta. Nuorisodiakonian toteuttaminen ei välttämättä ole helppo tehtävä, mutta sitäkin tärkeämpi. Huolehtimalla kristillisestä kasvatuksesta, diakoniasta ja kristilliseen sanomaan perustuvasta palvelusta seurakunnat toteuttavat niin kirkkolaissa säädettyä lakia kuin myös Jeesuksen kehotusta lähimmäisenrakkauteen.

Tutkimuksen taustat ja lähtökohdat

Tämän kevennetyn opinnäytetyön tarkoituksena oli tehdä tieteellinen artikkeli nuorisodiakoniasta aikaisempia opinnäytetöitämme ja muuta lähdemateriaalia hyödyntäen. Tietoa nuorisodiakoniasta löytyy pieninä palasina, ja artikkelissa on pyritty kokoamaan palapelin palaset jo olemassa olevista tiedoista yhteen niin, että lopputuloksena olisi mahdollisimman kattava tietopaketti nuorisodiakoniasta. Tämä oli tärkeää tutkimuksen uutuusarvon kannalta, jotta saataisiin tuotua esille uusia innovatiivisia näkökulmia. Vaikka monet eri työalat seurakunnissa tekevät työtä erityistä tukea tarvitsevien nuorten parissa, ei tietäksemme vastaavanlaista kirkon ammattilaisille suunnattua nuorisodiakoniasta kertovaa tutkimusta ole aikaisemmin julkaistu. Koska opinnäytetyö oli kevennetty, se pystyttiin tekemään kokonaisuudessaan syksyn 2015 aikana. Vaikka opinnäytetyön kevennys antoi mahdollisuuden tehdä työ nopeassa aikataulussa, toi aikataulun kiireellisyys myös haasteita tutkimuksen laajuuteen. Työtä jouduttiin rajaamaan, vaikka mielenkiintoa olisi riittänyt laajempaankin tutkimukseen.

Olemme molemmat koulutukseltamme sosionomeja (AMK) sekä diakoneja ja tavoitteenamme on valmistua myös kirkon nuorisotyönohjaajiksi. Aikaisemmat opinnäytetyömme ovat *Autan, palvelen, rakastan – ”Jaa mää vai?”* ja *Nuorten äänellä – kyselytutkimus Jyvässeudun Saappaasta 12–18-vuotiaiden jyväskyläläisnuorten parissa*. Ensin mainitussa opinnäytetyössä tarkoituksena oli tehdä oppitunti diakoniasta rippikouluun. Siinä käsitellyt teemat ovat diakonia, diakoniakasvatus sekä opetus rippikoulussa. Toiseksi mainitussa opinnäytetyössä tarkoituksena oli selvittää jyväskyläläisten nuorten tietoisuutta, kokemuksia ja mielipiteitä Jyvässeudun Saappaasta, ja tämän avulla Saapas

voisi kehittää toimintaansa Jyväskylässä. Siinä käsiteltyjä teemoja ovat nuorisodiakonia, etsivä nuorisotyö sekä Palveluoperaatio Saapas. Siksi oli luonnollista päätyä tekemään opinnäytetyötä yhdessä ja valita aiheeksi nuorisodiakonia, joka oli myös aikaisempien opinnäytetöidemme yhteinen teema.

Autan, palvelen, rakastan -opinnäytetyössä suunniteltiin ja valmisteltiin oppituntimateriaali diakoniatyöstä rippikouluun kenen tahansa käytettäväksi, joka tekee työtä rippikoululaisten kanssa. Opinnäytetyö täydensi jo olemassa olevia opetus- ja kasvatust materiaaleja kirkon kristillisen kasvatuksen ja opetuksen ja diakoniakasvatuksen kentässä. Aihe valikoitui ajatuksesta, että kasvatusta lähimmäisenä elämiseen on aloitettava nuorena, mutta siihen tarvitaan jatkuvaa opastusta. Tarkoituksena työssä oli tehdä opetusmateriaali, joka kehittää diakoniakasvatusta sekä diakonian opettamista rippikouluissa, jotta kaikki rippikoululaiset saisivat tasavertaista opetusta diakoniasta. Materiaalin tavoitteena oli, että nuoret pohtisivat omia elämän arvojaan ja asenteitaan sekä miettivät, miten he voisivat itse toteuttaa arkielämän diakoniaa. Oppituntimateriaalissa yhdistyvä tieto, tekeminen ja omien asenteiden ja arvojen pohtiminen auttavat jokaista rippikoululaista oppimaan eri aistien avulla diakonian merkityksen monenlaista hyvää tekevänä kirkon työmuotona. Siksi oppituntimateriaali sisältää teoriapainotteisen ja toiminnallisen kokonaisuuden, joita voidaan käyttää yhtenä kokonaisuutena tai erillisinä osuuksina. Tavoitteet monipuolisen, laaja-alaisen ja helppokäyttöisen opetusmateriaalin valmistamisesta, jota voi käyttää kuka tahansa rippikoulun työntekijä tuli saavutettua. Materiaali on herättänyt nuorissa oppimisen iloa, suvaitsevaisuutta, vastuullisuutta ja lähimmäisenrakkautta. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen materiaali on ollut käytössä ainakin Liedon, Imatran ja Mikkelin seurakunnissa vuosina 2014 ja 2015. (Kautonen 2014, 21–28; Kautonen 2015.)

Nuorten äänellä -opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää jyväskyläläisten nuorten tietoisuutta, kokemuksia ja mielipiteitä Jyvässeudun Saappaasta sekä kartoittaa näiden tietojen ja nuorten omien kokemusten pohjalta kehittämistoiveita Saapas-toiminnan suhteen. Opinnäytetyön perimmäisenä tavoitteena oli saada kootuksi tutkittua tietoa, jonka avulla Jyvässeudun Saapas voisi kehittää toimintaansa tulevaisuudessa. Tutkimus toteutettiin kyselyinä kouluissa ja sen tulokset osoittivat, että vastanneista noin kolmasosa tiesi, mikä on Palveluoperaatio Saapas. Vaikka tutkimuksen tavoittaneiden nuorten kes-

kuudessa Saappaan toiminta ei ollut kovin tunnettua, oltiin sen toimintaan kuitenkin pääsääntöisesti tyytyväisiä. Johtopäätöksistä ilmeni, että nuorisodiakonian, etsivän työn sekä Saappaan toimintaperiaatteet ja arvot näkyvät kohtaamisissa yleisesti ottaen hyvin, vaikka hengellisyyttä ja uskon asioita ei pidettykään tärkeänä osana kohtaamisia ja jotkut vastaajat jopa kyseenalaistivat niiden esiintuomisen. Tästä huolimatta nuorten mielestä toiminnassa näkyy konkreettinen huolenpito ja välittäminen sekä oikeudenmukaisuus. Kristillisten arvojen näkyminen Saappaan toiminnassa koettiin siis ainakin osittain positiivisena, ja vaikka nuoret terminä saattavatkin vieroksua hengellisyyttä, kristillisiä arvoja ja uskon asioita, puhuvat heidän vastauksensa sen puolesta, että niitä asioita arvostetaan Saappaan työssä. (Leppävuori, Pakarinen & Siilasto 2013, 24–49.)

Vaikka kaiken kaikkiaan tutkimus Jyväseudun Saappaan tunnettuudesta tehtiinkin onnistuneesti, arvioinnin paikkoja nousi läpi tutkimuksen, esimerkiksi siinä, miten onnistunut tutkimuksen otos oli perusjoukon kannalta. Sen lisäksi, että otoskoon tavoite jäi reilusti alle tavoitteen, jäivät tutkimuksen ulkopuolelle ne kaikista syrjäytyneimmät, Saappaan kohderyhmään kuuluvat nuoret, jotka eivät käy koulua. Pieneksi jääneen otoksen vuoksi tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä. Toisaalta väestötilastojen perusteella laskettiin, että mikäli tulokset voitaisiin yleistää koskemaan koko Jyväskylää, Saappaan tietäisi noin 2200 nuorta ja Saappaan kohdanneita nuoria olisi 800. Nämä luvut täsmäävät Saappaan omiin tilastoihin, joten tällaisen johtopäätöksen vetäminen tuntui realistiselta, vaikka tulokset ovatkin suuntaa antavia. (Leppävuori ym. 2013, 49–61.)

Nuorisodiakonian keskeiset käsitteet

Nuorisodiakoniassa keskeisiä käsitteitä ovat kirkon erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä diakoniakasvatus. Nämä käsitteet antavat kattavan ja monipuolisen kuvan nuorisodiakoniasta. Kirkon erityisnuorisotyössä pyritään luomaan uusia toimintatapoja ja tukimuotoja niille lapsille, nuorille ja heidän perheilleen, jotka tarvitsevat elämässään erityistä tukea. Erityisnuorisotyö menee arkeen, kohtaa ihmisiä ja tarvittaessa hakee heille tukitoimia ja ohjaa yhteiskunnan tarjoamaan apuun. Työssä tulee noudattaa kirkon kasvatustyön periaatteita lastensuojelu- ja muiden lakien tuomien velvoitteiden kanssa. Etsivä nuorisotyö on nuorisodiakonian muoto, joka on nimensä mukaisesti etsivää, kohtavaa ja läsnä olevaa työtä, jossa painottuu varhaisen tuen ja matalan kynnyksen periaate. Tässä artikkelissa käytetään myös termiä etsivä työ, ja silloinkin kyseessä on aina etsivä

nuorisotyö, vaikkei sitä erikseen jokaisessa yhteydessä korosteta. Etsivässä työssä jalkautetaan kentälle kuten kaduille, festivaaleille, kouluihin tai Internetiin asiakkaiden luo eli paikkoihin, joissa nuoret yleisimmin viettävät aikaansa. Etsivän työn perustehtävänä on etsiä, löytää ja auttaa avun tarpeessa olevia nuoria, jotka eivät tiedosta tai halua myöntää omaa avun tarvettaan. Diakoniakasvatus on kristillistä opetusta teoriassa ja käytännössä Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisenrakkaudesta. Siinä ohjataan, tuetaan ja rohkaistaan kasvamaan kristittynä seurakunnan jäsenenä. Se on myös asennekasvatusta, jolla motiivoidaan toimimaan lähimmäisen ja oman itsensä parhaaksi lähimmäisenrakkauden periaatteen pohjalta. Diakoniakasvatuksen tehtävänä on opettaa, että diakonian toteuttaminen on jokaisen seurakuntalaisen vastuulla niin seurakunnassa kuin sen ulkopuolellakin. (Räihä 2011, 8–9; Leppävuori ym. 2013 14–15; Kautonen 2014, 15.)

Artikkelin tarkoitus ja kohderyhmä

Yksi kirkon vanhimmista ja tunnetuimmista työmuodoista on diakoniatyö. Viime vuosikymmenten saatossa on muotoutunut diakoniatyön rinnalle termi nuorisodiakonia. Tätä termiä käytettäessä on selvää, että kyseessä on kirkon tekemä erityisnuorisotyö, ja tämä erottaa työn yhteiskunnan puolella tehtävästä vastaavasta työstä. Opinnäytetyönä tehdyssä artikkelissa tavoitteena on täydentää jo olemassa olevia tutkimuksia nuorisodiakoniasta vastaamalla kysymyksiin siitä, mitä nuorisodiakonia on ja mihin sitä tarvitaan. Yleisimmin nuorisodiakoniaa voivat toteuttaa työssään nuorisotyönohjaajat, diakonit sekä rippikoulutyötä tekevät papit. Artikkelin perimmäisenä tarkoituksena on herätellä näitä kirkon ammattilaisia pohtimaan omia asenteitaan ja arvojaan nuorisodiakonian näkökulmasta myös tulevaisuuden kannalta sekä sitä, miten he itse voisivat toteuttaa nuorisodiakoniaa omassa työssään. Haasteena artikkelia laatiessa oli perustella mihin nuorisodiakoniaa tarvitaan, sillä opinnäytetyön valittu kohderyhmä on jo ammattiosaajia kirkon kasvatuksen saralla.

Opinnäytetyössä käytetty menetelmä

Menetelmänä tässä opinnäytetyössä on tieteellisen artikkelin kirjoittaminen. Artikkelin on laajaa opinnäytetyötä tiiviimpi tutkimuksen julkistamisen muoto. Tutkimusta voidaan selostaa informatiivisesti tai havainnollisesti tieteellisessä aikakauslehdessä, toimitetussa kokoomateoksessa tai yleistajuisessa julkaisussa. Kirjoitetun julkaisun tulee olla suhteellisen lyhyt ja sen sisältö, painotukset ja kirjoitustyyli tulee valita kohderyhmän mukaan.

Tieteellinen artikkeli voidaan jakaa kolmeen erilaiseen muotoon: empiirisestä tutkimuksesta kertovaan artikkeliin, katsausartikkeliin ja teoreettiseen artikkeliin. Katsausartikkelissa on yleisesitys, jossa tulkitaan eri tutkijoiden saamia tuloksia ja esitellään tutkimusalueen keskeiset asiat. Vanhaan ja uuteen lähdekirjallisuuteen syvennyttään huolellisesti ja niitä tarkastellaan kriittisesti katsausartikkelissa. Kirjoitus sisältää ongelman ratkaisuehdotuksen tai hahmotelman siitä, miten tutkimusta voitaisiin jatkaa. Teoreettisessa artikkelissa tuodaan esiin jo olemassa olevaa tutkimuskirjallisuutta, jonka pohjalta pyritään parantamaan jonkun tieteenalan teoriaa. Siinä voidaan käyttää samanlaista rakennetta kuin katsausartikkelissa. Rakenteessa määritellään ongelma, yhdistetään aiempi tutkimustulos, löydetään tutkimusten keskinäiset suhteet, argumentit eli vastaväitteet, ristiriitaisuudet tai puuttuvat osat kirjallisuudessa ja ehdotetaan menetelmää ongelman selvittämiseksi.

Empiirisestä tutkimuksesta kertovat artikkelit esittelevät uusia tutkimustuloksia. Artikkelissa tutkimuksen toteuttaminen, kuten menetelmäkysymykset, aineisto ja sen analysointi kuvataan niin, että lukija pystyy arvioimaan tutkimuksen uskottavuutta. Tieteellinen artikkeli, joka pohjautuu empiiriseen tutkimukseen, noudattaa yleensä vakiintunutta muotoa, IMDR-kaavaa (I= Introduction, M= Materials and Methods, R= Results ja D= Discussion). Johdannossa lukija johdatellaan aiheeseen ja herätetään lukijan mielenkiinto, tuodaan esille aiheeseen liittyvät keskeiset tutkimukset sekä esitellään tutkimuksessa käytettyjä käsitteitä ja teorioita. Merkittävimmät osat artikkelissa ovat tutkimusmenetelmien kuvaus ja tulosten selkeä esittäminen. Pohdinnassa arvioidaan tutkimuksen tuloksia johdannossa kerrottuun taustaan nähden. Siinä myös pohditaan, mitä hyötyä tutkimuksesta voi olla teoriassa ja käytännössä. (Viskari 2001, 26–28; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004.)

2 NUORISODIAKONIA OSANA KIRKON KASVATUSTYÖTÄ

2.1 Mitä on nuorisodiakonia?

Nuorisodiakonia ja kirkon erityisnuorisotyö

Yksi kirkon perustehtävistä on diakonia, joka on kristilliseen rakkauteen perustuvaa palvelua, jonka tehtävänä on ihmisten kohtaaminen ja toivon näköalojen välittäminen. Arjen diakonia on lähimmäisen palvelua kristillisen rakkauden ja uskon kautta. Se on opetusta siitä, kuinka tulisi huolehtia yhteiskunnan ulkopuolelle jäävistä ihmisistä, joiden hätä on suurin ja joita ei muulla tavoin auteta. Monet eri työalat seurakunnissa tekevät työtä erityistä tukea tarvitsevien nuorten parissa. Tällaisesta työstä käytetään nimitystä nuorisodiakonia. On selvää, että puhuttaessa nuorisodiakoniasta kyseessä on kirkon tekemä erityisnuorisotyö, ja tämä erottaa työn siitä erityisnuorisotyöstä, jota yhteiskunnankin puolella nykyään tehdään. Nuorisodiakonian pohjana toimivat kirkon perustehtävät, joita ovat palvelu, julistus ja yhteys. Kirkon erityisnuorisotyön strategia pohjaa nuorisodiakonian Jeesuksen ohjeisiin ja opetukseen lähimmäisenrakkaudesta. Strategiassa linjataan, että työssä etsitään, kohdataan ja ollaan läsnä erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja heidän perheidensä arjessa. Näin ollen sen toiminta-ajatus on yhteneväinen diakoniatyön kanssa, jossa autetaan eniten apua tarvitsevia – tässä tapauksessa lapsia ja nuoria. (Kautonen 2014, 6–9; Rähä 2011, 8–9.)

Nuorisodiakonia kohdistuu lapsiin ja nuoriin, joiden oletetaan olevan vaarassa syrjäytyä tai jotka ovat jo syrjäytyneet. Työn tavoitteena on löytää väliinputoajia, joita ei ole autettu tai jotka eivät kelpaa yhteiskunnan palveluiden piiriin. Erityisesti työssä halutaan tavoittaa nuoria, jotka eivät osaa tai kykene itse hakemaan apua. Nuoria asiakkaita on monenlaisia ja he tarvitsevat erilaisia apukeinoja, eivätkä yleensä osallistu järjestettyyn toimintaan, vaikka sitä olisi tarjolla. Yleensä he ovat niitä, jotka tarvitsevat ja saavat tuen useammasta paikasta, vaikka työn kerrotaankin kohdistuvan sellaisiin nuoriin, joita ei muilla keinoin auteta. Siksi tavoitteena on kohdata ihmisiä heidän arjessaan ja tarvittaessa hakea ja ohjata heidät yhteiskunnan, seurakunnan tai kolmannen sektorin tarjoamiin tukitoimiin. Nuoria tuetaan ja autetaan kokonaisvaltaisesti, ja nuorten rinnalle tulee asettua ehdoittain myös silloin, kun nuori tekee elämässään ratkaisuja, joita työntekijä ei näe hyvinä. Ne vaativat työntekijältä ammatillista tietotaitoa ihmissuhdetyössä sekä kykyä yhteistyöhön

yhteiskunnan palvelu- ja tukijärjestelmien kanssa. Työntekijän tulee tietää, mistä saadaan oikea apu mihinkin tilanteeseen. (Räihä 2011, 8–10, 12.)

Työn hengessä ovat läsnä sana ja sakramentit, mutta ne eivät näy niinkään konkreettisena Raamatun lukemisena vaan niin kutsuttuna käten teologiana. Oleellisinta työssä on kuunnella nuorta. Luottamus, avoimuus ja yhteistyökykyisyys ovat keskeisiä periaatteita nuorisodiakoniassa; työntekijän ja nuoren välillä tulee olla hyvä luottamus. Luottamuksen syntymistä edesauttaa, kun nuori ymmärtää työntekijän vaitiolovelvollisuuden. Kuitenkin yhteistyö muiden toimijoiden kanssa vaatisi tietojen luovuttamista, johon tarvitaan nuoren kirjallinen suostumus. Tietojen luovuttamisen vuoksi on kuitenkin aiheellista pelätä luottamuksen rikkoutumista. Luottamuksen säilyttämiseksi on tärkeää, että pienimmistäkin lupauksista pidetään kiinni. On parempi olla lupaamatta kuin rikkoa luottamus pienen asian vuoksi. Luottamussuhteen edistämiseksi työntekijän on uskallettava laittaa itsensä likoon täysillä ja oltava läsnä omana itsenään. Vasta sen jälkeen voi auttaa nuorta eteenpäin ja kaivaa esiin hänen omia voimavarojaan. Nuorisodiakoniaa toteuttavan työntekijän tehtävänä on seurata ja arvioida yhteiskunnassa tapahtuvia muutoksia. Siksi hänellä on oltava halu ja kyky vaikuttaa yhteiskunnan epäkohtiin. (Räihä 2011, 13; Mäki-Opas 2013, 60; Kautonen 2014, 8.)

Nuorisodiakoniaa voidaan toteuttaa monin eri tavoin. Se voi jakaantua kolmeen erilaiseen osa-alueeseen: karitatiiviseen, liturgiseen ja yhteiskunnalliseen auttamistyöhön. Liturgiassa työssä apua annetaan jumalanpalveluksen ja hengellisen elämän hoidon kautta. Karitatiivisessa työssä apu on konkreettisempaa, esimerkiksi taloudellista avustamista, velkaongelmien selvittelyä, päihdetyötä ja niin edelleen. Yhteiskunnallisessa diakoniassa selvitetään hädän syitä yhteiskunnan kautta ja pyritään vaikuttamaan asioihin ongelmien poistamiseksi. Diakoniaa tekevien työntekijöiden tulee olla helposti tavoitettavissa. Yksi luovuttamattomista ydinasioista onkin valmius nopeaan kohtaamiseen ja reagointiin erilaisissa yllättävissä tilanteissa. (Kautonen 2014, 8–9; Räihä 2011, 14–19.)

Nuorisodiakoniassa yhdistyvät kasvatus ja diakonia. Kirkon erityisnuorisotyöntekijät osallistuvat monenlaisiin seurakuntien tehtäviin, kuten rippikouluihin, erilaisiin hankkeisiin, verkko/sometyöskentelyyn esimerkiksi NettiSaappaassa sekä TekstariTupuun. Lisäksi nuoria kohdataan muun muassa erikseen sovituisissa kahdenkeskisissä tapaamisissa

ja päivystyksissä sekä järjestetyissä toiminnoissa kuten pienryhmätoiminta, yökahvilatoiminta, avoimet ovet, leirit ja retket. Etsivässä työssä Palveluoperaatio Saapas ja sen alla myös edellä mainittu NettiSaapas toimivat usein ensimmäisenä kontaktina nuoren ja seurakunnan välillä. Myös kouluissa, vankiloissa sekä kriminaali- ja lastensuojelutyön kautta saadaan kontakti erityistä tukea tarvitseviin nuoriin. (Räihä 2011, 9–10; Gävert ym. 2014, 13.)

Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti. (Laki nuorisolain muuttamisesta 693/2010/7b§.)

Etsivää nuorisotyötä tehdään niin kunnan, kolmannen sektorin kuin seurakunnankin toimesta. Kirkon etsivä nuorisotyö on nuorisodiakonian muoto, jossa korostuu varhaisen tuen ja matalan kynnyksen periaate. Etsivällä työllä on tärkeä merkitys nuorten parissa nimenomaan läsnäolon kautta, sillä siinä jalkaudutaan sinne missä nuoret yleisimmin viettävät aikaansa, kuten kaduille, festivaaleille, kouluihin tai internetiin. Liikkumalla nuorten kokoontumis- ja oleskelupaikoissa etsivän työn tekijöillä on oiva näköpaikka nuorten elämään, ja siellä heidän tulee aktiivisesti tehdä itsensä näkyväksi ja tunnetuksi nuorille. On tärkeää pysyä ajan tasalla siitä, miten nuoret viettävät vapaa-aikaansa ja missä he kokoontuvat. Silloin voidaan kohdata uusia nuoria ja luoda kontakteja nuoriin, jotka ovat mahdollisesti erityisen tuen tarpeessa. (Leppävuori ym. 2013, 14–15.)

Etsivän työn tavoitteena on etsiä, löytää ja auttaa avun tarpeessa olevia nuoria, jotka eivät tiedosta tai halua myöntää omaa avun tarvettaan. He voivat olla tietämättömiä siitä, minne heidän tulee kääntyä ja mitä vaatia. He ovat mahdollisesti lakanneet hakemasta apua myös siksi, että he kokevat tulleen petetyiksi saamissaan palveluissa. Etsivän nuorisotyön

auttamismuotoja ovat yleensä ohjaus muun muassa mielenterveyspalveluihin, terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen, verkaneuvontaan, työ- ja elinkeinotoimistoon, asumisneuvontaan tai opiskelemaan. Työntekijän tehtävänä on siis kertoa nuorille palveluista, jotka heille kuuluu sekä tiedottaa toimijoita nuorten tarpeista. (Leppävuori ym. 2013, 15.)

Diakonian perustehtävänä on olla helposti tavoitettavissa, niinpä etsivän työn tehtävänä on luoda luotettava ja välitön mahdollisuus aikuiskontaktiin, joka voi vaatia työntekijältä nopeaa reagoitua yllättäviinkin tilanteisiin. Turvallisuuden kannalta usein jo pelkkä näkyvillä olo voi olla merkityksellistä. Etsivän työn tekijä on positiivinen roolimalli erityisesti niille nuorille, joiden omasta lähipiiristä puuttuu turvalliset aikuiskontaktit. Työssä pyritään löytämään käyttäytymismalleja, joista olisi jatkossa hyötyä nuoren ongelmanratkaisutilanteissa. Nuoren kanssa pyritään löytämään nuoren omia voimavaroja ja motivaation kohteita, jotta he voisivat muuttaa elämänsä suuntaan, jota he itse pitävät hyvänä. Etsivässä työssä korostetaan nuoren yksilöllisyyttä, omaehtoisuutta ja itsemääräämisoikeutta, sillä etualalla on yksilö itse ja työtä tehdään aina nuoren ehdoilla. Siinä on vahvasti mukana nuoren oma tulkinta ja kertomus hänen elämäntilanteestaan. Usein yhteiskunnan silmissä etsivän työn kohteena olevat nuoret ovat syrjäytyneitä ja ongelmaisia. Kuitenkin etsivän työn näkökulmasta he ovat samanarvoisia ihmisiä kuin kaikki muutkin. (Leppävuori ym. 2013, 15–16; Kautonen 2014, 9.)

Etsivä työ voidaan jakaa kuuteen osaan, joita ovat kartoitus, havainnointi, etsiminen, kontaktinotto, luottamuksen rakentaminen ja syventäminen, motivointi sekä ohjaaminen olemassa oleviin auttamis- ja palvelujärjestelmiin. Pääperiaatteena on saada nuoren uteliaisuus heräämään työntekijää kohtaan, jolloin kontakti syntyy nuoren ehdoilla. Kontaktin luomista helpottaa työntekijän rento asenne, huumorintaju sekä epävirallinen rooli. Kii-reettämyys ja rentous sekä etsivän työntekijän tilannetaju ja kyky olla oma itsensä voivat auttaa luottamuksellisen suhteen syntymistä. Myös taito olla asettamatta itseään nuoren yläpuolelle on tärkeä osa luottamuksen kannalta. Nuoren motivoinnissa on tärkeää, että valinnat ja ratkaisut ovat lähtöisin nuorelta itseltään. Työntekijän tulee nähdä nuoren vahvuudet ja kannustaa nuorta muutokseen. Motivoituneen nuoren kanssa työntekijän tehtävä on tukea ja ohjata olemassa olevien palveluiden piiriin. On tärkeää, että työntekijä ei tee asioita nuoren puolesta, vaan toimii rinnalla kulkijana, joka auttaa nuoren alkuun ja kannustaa häntä eteenpäin. Näin pyritään madaltamaan kynnyksiä palveluihin hakeutumiseen ja nuoren siirtämiseen saumattomasti hänen tarvitsemiinsa tukitoimiin. Etsivä työ ei

voi siis toimia yksinään, vaan se tarvitsee rinnalleen palvelujärjestelmän, johon etsivä työ ohjaa nuoria. Työntekijä yhdessä nuoren kanssa etsii parhaan mahdollisen palvelun, jonne työntekijä voi aluksi tarvittaessa tulla mukaan nuoren tueksi. (Leppävuori ym. 2013, 13; Mäki-Opas 2013, 59–60.)

Etsivää työtä tehdään myös muualla kuin Suomessa. Englannin kielessä etsivän työn käsitteistä käytetään termejä *outreach youth work* (etsivä nuorisotyö) ja *detached youth work* (kenttätyö, jota Suomessa kutsutaan katutyöksi). Lyhyesti *outreach youth work* on kohderyhmän kotiympäristössä tehtävää sekä palveluiden löytämistä ja niihin saattamista tukevaa etsivää nuorisotyötä. *Detached youth work* eli etsivä katutyö on etsivän nuorisotyön jalkautuva muoto, joka toimii nuorten omissa ympäristöissä julkisilla paikoilla ja tukee tuen tarpeessa olevien nuorten palveluihin kiinnittymistä ja sitoutumista. (Puuronen 2014, 14.)

Kuten Suomessa, myöskään muualla maailmassa etsivän katu- ja nuorisotyön tavoitteena ei ole arvostella nuoria, muttei toisaalta myöskään tukea tai hyväksyä minkäänlaista negatiivista tai riskialtista käyttäytymistä. Pohjois-Irlannin pääkaupungissa, Belfastissa, käytetään katu- ja etsivässä työssä työskentelymallia, joka on jaettu neljään eri tasoon. Nämä etsivän työn mallin tasot ovat tutkiminen ja tiedustelu, havainnointi ja suunnittelu, kontakti ja väliintulo sekä arviointi. Tämän jäsenytyneen lähestymistavan avulla työntekijät voivat kartoittaa konkreettisemmin, missä vaiheessa milloinkin ollaan menossa. On tärkeää, että viimeiseen vaiheeseen ei edetä liian nopeasti, sillä pidemmällä tähtäimellä siitä ei ole nuorelle apua. Luottamuksellisessa suhteessa nuoreen voidaan haastaa nuorten käyttäytymistä ja asenteita sekä itseään että muita kohtaan, ja tarjota mahdollisuuksia persoonallisen ja sosiaalisen sekä koulutukseen pääsemisen edistämiseksi. Tällainen lähestymistapa vaatii kärsivällisyyttä ja johdonmukaisuutta ja se tuottaa harvoin välittömiä tuloksia. (McBriar 2012, 4, 9.)

Diakoniakasvatus

Opetus- ja kasvatustehtävät ovat tärkeitä diakonian työmuotoja. Diakoniakasvatus on kristillistä opetusta teoriassa ja käytännössä Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisenrakkaudesta. Siinä ohjataan, tuetaan ja rohkaistaan kasvamaan kristittynä seurakunnan jäsenenä. Se on myös asennekasvatusta, jolla motivoidaan toimimaan lähimmäisen ja oman itsensä parhaaksi lähimmäisenrakkauten periaatteen pohjalta. Diakoniakasvatuksen tehtävänä

on opettaa, että diakonian toteuttaminen on jokaisen seurakuntalaisen vastuulla niin seurakunnassa kuin sen ulkopuolellakin. (Kautonen 2014, 15.)

Diakoniakasvatusta ja kristillistä kasvatusta ei voi erottaa toisistaan ja käsitellä omina kokonaisuuksinaan. Molempien päämääränä on saattaa ihminen osaksi Kristuksen kirkkoa ja toteuttamaan kirkon tehtävää. Siksi niiden tulisikin olla luonnollinen osa kirkon kasvatustehtävää. Kasvatuksen perusta on kaste- ja lähetyskäsky, jossa Jeesus kääntää ihmistä kuulemaan Jumalan puhe ja toimimaan Hänen tahtonsa ja käskyjensä mukaan. Kirkon olemukseen on aina kuulunut kasvatusta. Ensiksi se oli kasteopetusta, mutta nykyään myös kirkossa pyritään kasvattamaan kokonaisvaltaisesti elämään, joka sisältää myös kirkon jäsenenä ja kristittynä yksilönä elämisen. Tavoitteena kristillisessä kasvatuksessa on, että ihminen ymmärtäisi ja omaksuisi arvokkaina pidetyt mahdollisuudet, tiedot ja taidot. (Kautonen 2014, 26–27.)

Lasten ja nuorten kanssa Jumalan- ja lähimmäisen rakkaudesta opettaminen kristillinen kasvatusta tapahtuvat lähinnä päiväkerhoissa, pyhäkouluissa ja rippikouluissa sekä muussa seurakuntatoiminnassa. Seurakunnassa tapahtuvassa kasvatuksessa pohditaan, mikä on lähimmäisyyttä ja mikä on eettisesti oikein. Niitä käsitellään kristillisten arvojen, ihmis- käsityksen ja diakonisen elämäntavan kautta. Diakoniakasvatukseen kuuluu myös diakonian perusteet ja lähtökohdat, hädästä tiedottaminen sekä erilaisuuteen ja kansainvälisyyteen liittyvät kysymykset. (Kautonen 2014, 15.)

Kirkko ja sen kristillinen opetus sekä seurakunta, joka yhdessä työntekijöiden ja seurakuntalaisten kanssa toteuttaa diakoniaa, ovat lähtökohtana diakoniakasvatukselle. Diakoniakasvatuksen tarkoituksena on kutsua, ohjata, innostaa, tukea ja rohkaista lapsia ja nuoria elämään kristittynä, seurakunnan jäsenenä ja diakoniatoimijana. Tavoitteisiin diakoniakasvatuksessa kuuluu diakoniaan kasvattaminen ja ohjaaminen ja jokaisen oman tehtävän löytäminen sekä diakonian toteuttaminen seurakunnassa ja sen ulkopuolella. Tavoitteet saavutetaan antamalla tietoa lapsille ja nuorille diakoniavastuusta, diakonian olemuksesta ja diakonian toteuttamisesta jokaisen omassa elämässä. Toimintaympäristönä kasvatuksessa on koko seurakunta ja sen ympäristö ja toimitilat. (Kautonen 2014, 15, 26.)

Diakoniakasvatuksella pyritään vaikuttamaan myös asenteisiin, jotta ihmiset ymmärtäisivät, että kaikki ovat vastuussa lähimmäisen hyvinvoinnista ja toimisivat sen mukaisesti.

Asenteisiin pyritään vaikuttamaan esimerkkinä olemalla, opettamalla ja palvelemalla. Opetuksessa ja kasvatuksessa pyritään vaikuttamaan asenteisiin omien kokemusten kautta. Silloin on helpompi oppia ymmärtämään erilaisia asenteita ja käyttäytymismalleja, mikä puolestaan vaikuttaa oppijan omaan käyttäytymiseen ja asenteisiin. (Kautonen 2014, 15.)

Kasvatuksessa tarvitaan hyviä vuorovaikutus- ja johtamistaitoja, erilaisia käytännön taitoja, hyvää opetusta, järjestelykykyä sekä kuuntelemisen taitoa. Kristillisessä kasvatuksessa ja opetuksessa tulisi muistaa, että opettaja ei voi siirtää tietoa suoraan oppilaan päähän, vaan tämän on itse rakennettava tieto olemassa olevien tosiasioiden varassa. Tärkeää oppimisen kannalta on siis se, miten opittua pystytään soveltamaan omassa elämässä. Seurakunnassa tapahtuvassa kasvatustoiminnassa tiedon jakamisen lisäksi on hyvä mahdollisuus kokemusten kautta innostaa lapsia ja nuoria käytännön lähimmäisenrakkauteen. Siksi opetuksen ja kasvatuksen tulisi perustua nuorten elämäntilanteista lähtevään ja elämykselliseen opetukseen. (Kautonen 2014, 16, 18.)

2.2 Mihin nuorisodiakoniaa tarvitaan?

Nuorisodiakonia ei ole vain lasten ja nuorten auttamista heidän omassa elämässään ja arjentalanteiden selvittelyssä. Siinä on kysymys myös nuoren kasvattamisesta erilaisuuden kohtaamiseen, elämiseen tässä maailmassa ja toivon näköalojen välittämiseen. Nuorille halutaan näyttää elämän valoisampaa puolta edes pieninä palasina. Jos nuorille saadaan hyvä kokemus ja kosketuspinta hengellisyydestä, voi se kantaa nuorta pitkälle hänen elämässään. Tämän kaltainen nuorisodiakonian toiminta nousee kohdatuksi tulemisesta, Jumalan rakkaudesta ja lähimmäisenrakkaudesta. Kasvatustoiminnassa on tärkeää huomioida nuoren oman persoonan kehittyminen. Nuorisodiakonian tehtävänä on kasvattaa nuori siihen, että diakonian toteuttaminen on jokaisen seurakuntalaisen vastuulla niin seurakunnassa kuin sen ulkopuolellakin. (Räihä 2011, 13; Kautonen 2014, 15.)

Nuori kohtaa erilaisuutta ja itselleen vieraita asioita, kun nuorelle annetaan konkreettinen mahdollisuus auttaa toisia tai toimia vapaaehtoisena seurakunnassa, jonka tarkoitus on kasvattaa nuoren sosiaalista pääomaa. Diakonisella vapaaehtoistoiminnalla nuori saa kokemuksen siitä, että hänen omalla toiminnallaan on merkitystä ja hän voi olla osaltaan

muuttamassa asioita yhteiskunnassa edes vähän parempaan suuntaan. Nuori saa kokemuksen myös kohdatuksi tulemisesta ja samalla kun hän itse kohtaa jonkun, tulee hän myös itse kohdatuksi. Vapaaehtoistoiminnan tärkein motiivi on halu auttaa. Nuorisodiakoniassa on otettava huomioon kuitenkin se, että nuoret haluavat tehdä vapaaehtoistyötä yhdessä yhden tai useamman kaverin kanssa. Lisäksi tarvitaan nuoria puhuttelevia toimintatapoja ja konkreettisesti mukaan kutsumista, johon tehokkain tapa on henkilökohtainen pyyntö. Toimintaan kutsumisen lisäksi on tärkeää muistaa ylläpitää auttamisen halu ja tukea nuorta heidän tavassaan tehdä arjen diakoniaa. (Liljendahl & Viljanen 2009, 6–7; Kautonen 2014, 15; Pruuki 2008, 10–11.)

Nuorisodiakonian tulisi olla yksi luovuttamattomista työtehtävistä diakonian ja nuorisotyön saralla. Nuorisotyön ja diakoniatyön on toimittava yhteistyössä, sillä niin kauan kuin nuoremme ovat palvelevia nuoria, on kummallakin työmuodolla tulevaisuus. Nuorisotyötä ei voi tehdä ilman diakonista näkemystä ja diakoniassa tulee aina muistaa myös nuorisotyön näkökulmat. Tilastot osoittavat, että työntekijämääräänsä nähden nuorisodiakonia tavoittaa merkittävän määrän nuoria. Suomessa sijoitetaan vuosittain 17 000 lasta tai nuorta kodin ulkopuolelle. Vaikka nuorista noin 70 % voikin paremmin kuin aikaisemmin, toisaalta huonommin voi puolestaan 30 % ja erityisen huonosti voi 10 % nuorista. Mielenterveyspalveluiden palveluita käyttää 83 000 nuorta. Nuorisodiakonialle on tarvetta ja kysyntää entistä enemmän, sillä nuorten erityisen tuen tarve on voimakkaassa kasvussa. Kirkon erityisnuorisotyössä on noin 100 ammattilaista, jotka toteuttavat nuorisodiakoniaa erityisnuorisotyöntekijän, nuorisodiakonin tai nuorisotyönohjaajan tehtävänimikkeellä. Näiden työntekijöiden tehtävänkuvassa merkittävä osa on erityisnuorisotyötä, vaikka isommissa seurakunnissa, kuten Helsingissä ja Jyväskylässä, erityisnuorisotyöntekijät palvelevat myös muita ammattilaisia. (Räihä 2011, 9; Kautonen 2014, 15; Gävert ym. 2014, 13.)

Nuorisodiakonian toteuttaminen on merkittävää monestakin syystä. Mikäli nuorisodiakonian osaaminen heikentyy, pienenee myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville annettava erityinen tuki. Jos taas olemme läsnä nuorten elämässä nyt, voi se vaikuttaa positiivisesti heidän sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiinsa myös aikuisena. Kun nyt panostetaan nuorten parissa tehtävään diakoniatyöhön, voi se tulevaisuudessa vaikuttaa laskevasti myös diakoniatyön taloudellisten avustusten määrään. Varhainen puuttuminen ja

perheiden tukeminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa on tärkeää nyt ja tulevaisuudessa. Ammatillista tietotaitoa vaaditaan paljon ja sen tulisi sisältää luottamusta, avoimuutta ja kykyä yhteistyöhön nuorten ja yhteiskunnan palveluiden parissa. Käytännössä se vaatii aikaa, jonka aikana kuljetaan nuoren rinnalla sekä tuetaan ja ohjataan nuorta hänen elämässään. Se on osa hengellistä matkakumppanuutta, joka sitouttaa nuoria seurakuntaan pidemmälläkin tähtäimellä ja siksi nuorisodiakoniaan tulisi panostaa.

3 ARVIOINTIA TYÖSTÄ JA AJATUKSIA AMMATILISESTA KASVUSTA

Tutkimussuunnitelmaa aloittaessa mietittiin, mistä näkökulmasta ja lähtökohdista nuorisodiakoniaa tarkastellaan. Laajempaa kokonaisuutta laatiessa pidettiin mielessä työn tavoite siitä, että sen tulisi herätellä alan ammattilaisia pohtimaan omaa työtään nuorisodiakonian näkökulmasta. Aihe rajattiin kahden kysymyksen avulla: mitä nuorisodiakonia on ja mihin sitä tarvitaan? Näistä keskeisiksi teemoiksi nuorisodiakoniasta valikoitui erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä diakoniakasvatus. Nämä valitut teemat antavat nuorisodiakoniasta kattavan ja monipuolisen kuvan. Helpoimmaksi artikkelia laatiessa koettiin kuvauksen tekemisen siitä, mitä nuorisodiakonia on. Haastavampaa oli perustella, mihin nuorisodiakoniaa tarvitaan, sillä opinnäytetyön valittu kohderyhmä on jo ammattiosaajia kirkon kasvatuksen saralla. Heille on saattanut kehittyä jo tutuksi tulleet rutiinit omassa työssään, jolloin voi olla vaikeaa herätellä heitä ajattelemaan ja toimimaan uudella tavalla. Pelkästään motivointi muutoshalukkuuteen saati käytännön toteutukseen voi olla haastavaa.

Opinnäytetyön suunnittelu lähti liikkeelle työn tavoitteiden hahmottamisesta ja täsmen-
tämisestä, jotta työstä tulisi laadullisesti ja määrällisesti järkevä, käyttökelpoinen kokonaisuus. Alustavan suunnitelman jälkeen työskentely aloitettiin tutustumalla toistemme aikaisempiin opinnäytetöihin, sekä Satu Räihän nuorisodiakoniaa käsittelevään opinnäytetyöhön. Opinnäytetyö kirjoitettiin raportin muotoon, joka sisältää tiivistelmät aiemmista opinnäytetöistämme, sekä niistä ja muun kirjallisuuden pohjalta koostetun uuden teoriaosuuden. Kootun teorian pohjalta laadittiin lehtiartikkeli (liite 1) nuorisodiakoniasta. Esitarkastusvaiheessa ilmeni, että opinnäytetyötämme ei olisi pitänyt kirjoittaa perinteisen raportin muotoon, vaan tieteelliseksi artikkeliksi. Tämä väärinkäsitys johtui todennäköisesti kiireellisestä aikataulusta, jonka vuoksi myös saatu ohjeistus oli hieman puutteellista. Uudelleen tehty opinnäytetyö eli tieteellinen artikkeli on koostettu aiemmin kirjoitetusta teoriasta ja lehtiartikkelista. Tarkoituksena oli, että alkuperäinen lehtiartikkeli julkaistaan diakoniatyöntekijöiden ja kirkon nuorisotyöntekijöiden liittojen *Dino*-lehdessä. Artikkelin oli liian pitkä julkaistavaksi sellaisenaan kyseisessä lehdessä, mutta sen kirjoittaminen ei mennyt kuitenkaan hukkaan, sillä sen tarjoamista harkitaan julkaitavaksi myös muissa alan lehdissä.

Osana kevennettyä opinnäytetyöprosessia tieteellisen artikkelin kirjoittaminen menetelmänä havaittiin hyväksi, sillä perusteellisemmän tutkimuksen tekemiseen olisi vaadittu enemmän aikaa ja panostusta, joka olisi tehnyt työstä normaalin opinnäytetyön veroisen. Vaikka opinnäytetyö tehtiin kevennetysti, vaati se kuitenkin laajempaa taustatyötä, jossa tietoa hankittiin myös sellaisesta kirjallisuudesta, jota ei ole käytetty aiemmissa opinnäytetöissämme. Edellisissä opinnäytetöissä tietoa oli hankittu melko laajasti ja monipuolisesti, joten uuden lähdemateriaalin löytäminen oli haastavaa. Tästä huolimatta käytettävät lähteet valittiin harkittua kriittisyyttä käyttäen. Tutkimuksen kannalta onnistuttiin valitsemaan merkityksellisiä ja luotettavia lähteitä. Tutkimukseen pyrittiin saamaan uutuusarvoa ja tuomaan siinä esille uusia, innovatiivisia näkökulmia. Uutuusarvoa työssä lisää se, että tietääksemme vastaavanlaista kirkon ammattilaisille suunnattua nuorisodiakoniasta kertovaa tutkimusta ei ole aikaisemmin julkaistu.

Vaikka opinnäytetyön kevennys antoi mahdollisuuden tehdä työ nopeassa aikataulussa, toi aikataulun kiireellisyys myös haasteita tutkimuksen laajuuteen. Työtä jouduttiin rajaamaan, vaikka mielenkiintoa olisi riittänyt laajempaankin tutkimukseen. Tutkimuskysymysten pohjalta tehdyistä johtopäätöksistä nousi hyviä ajatuksia jatkotutkimusten aiheiksi. Olisi mielenkiintoista tutkia, miten ja kuinka paljon kirkon kasvatuksen ammattilaiset toteuttavat nuorisodiakoniaa omassa työssään. Toisaalta tulevaisuudessa voisi tutkia myös sitä, kuinka nyt tehtävä nuorisodiakonia on vaikuttanut sen ajan diakoniatyöhön. Henkilökohtaisesti olisimme kiinnostuneita tietämään, mitä ajatuksia artikkelimme herättää lukijoissa. Näyttää kuitenkin siltä, ettei sitä saada selville, sillä se vaatisi uuden tutkimuksen tekoa. Tässä onkin oiva tutkimusaihe seuraaville nuorisodiakonian tutkimuksesta kiinnostuneille.

Vaikka opinnäytetyön tarkoituksena olikin tuottaa tieteellinen artikkeli, tärkeintä oli kuitenkin omasta näkökulmastamme se, mitä olemme opinnäytetyön prosessin aikana oppineet ja miten se on kehittänyt ammatillista kasvuamme. Opimme, että kaiken kaikkiaan nuorisodiakonia on yllättävän laaja käsite. Aloimme ajatella nuorisodiakoniaa eräänlaisena jatkumona etsivästä työstä diakoniakasvatukseen: Alussa etsivä työ etsii ja löytää nuoria, jotka päätyvät kirkon erityisnuorisotyön asiakkaiksi. Kirkon erityisnuorisotyö auttaa ja tukee nuorta yksilöllisesti. Nuoren tukeminen ja rinnalla kulkeminen on matka, jonka aikana toteutetaan diakoniakasvatusta. Tämä jatkumo on kokonaisuudessaan nuorisodiakoniaa, joka onkin opinnäytetyömme keskeisin käsite ja pääteema.

Sen lisäksi, mitä olemme prosessin aikana oppineet nuorisodiakoniasta, olemme oppineet myös toinen toisiltamme perehtyessämme toistemme edellisten opinnäytetöiden aiheisiin. Mitä tulee nuorisodiakoniaan, emme ole pelkästään tuottaneet ohjeistuksia ulkopuolisille tahoille, vaan olemme pohtineet myös itse, miten nuorisodiakonia näkyy meidän omassa työssämme kirkon nuorisotyönohjaajina. Opinnäytetyön tavoitteet ja nuorisodiakoniaan perehtyminen saivat meidät kiinnittämään huomiota oman työmme toimintamalleihin ja tarkastelemaan sitä uudesta näkökulmasta. Artikkelia kirjoittaessa asetimme omaa tekstiämme jatkuvasti kyseenalaiseksi, kiinnitimme huomiota sanamuotoihin ja lauserakenteisiin. Halusimme, että artikkeli olisi mahdollisimman puhutteleva, ja saisi lukijan tarkastelemaan omaa työtään uudesta perspektiivistä. On hienoa huomata, että opinnäytetyötä tehdessä pystyimme soveltamaan ja pohtimaan kriittisesti myös aiemmin opittuja asioita. Mielestämme onnistuimme vastaamaan asetettuihin tutkimuskysymyksiin aikataulumme huomioon ottaen hyvin ja olemme tyytyväisiä tekemäämme työhön.

LÄHTEET

- Gävert, Titi; Juntunen, Elina; Kantanen, Marja; Kuusi, Riitta; Kähkönen, Päivi; Laihia, Marja-Liisa; Murtovuori, Jussi; Mäkelä, Mikko; Sipola, Virpi; Sipiläinen, Ilkka & Suhonen, Katri 2014. ”Uskollisena perustehtävälle”. Katsaus kirkon erityistehtäviin 2014. Viitattu 19.10. [http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/31DA543CBBA51F2EC2257D81003F9BDE/\\$FILE/uskollisena%20perustehtavalle_301014.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/31DA543CBBA51F2EC2257D81003F9BDE/$FILE/uskollisena%20perustehtavalle_301014.pdf).
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Kannen kuva: Pixabay 2015. Viitattu 26.10. <https://pixabay.com/fi/k%C3%A4dest%C3%A4-kiinnipit%C3%A4minen-raamattu-752878/>.
- Kautonen, Iro 2014. Autan, palvelen, rakastan – ”jaa mää vai?” Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pori. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö.
- Kautonen, Iro 2015. Vs. kirkon nuorisotyönohjaaja, Messukylän seurakunta. Tampere. Henkilökohtainen tiedonanto 18.10.
- Laki nuorisolain muuttamisesta 2010 / 693, 20.8.2010. Viitattu 21.11.2015. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100693>.
- Leppävuori, Elina; Pakarinen, Hanna-Mari & Siilasto, Noora 2013. Nuorten äänellä – Kyselytutkimus Jyväskylä-Saappaasta 12–18-vuotiaiden jyväskyläläisnuorten parissa. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. Diakonisen sosiaalityön suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö.
- Liljendahl, Tarja (toim.) & Viljanen, Anne (toim.) 2009. Kohtaamisia: nuorten lähimmäispalvelun kurssi. Helsinki: Kirkkopalvelut ry.
- McBriar, Gordon 2012. Outreach and Detached Youth Work Guidelines. Belfast: Belfast Education and Library Board. Viitattu 19.11.2015. http://www.belb.org.uk/downloads/y_usap_booklet.pdf.
- Mäki-Opas, Susanna 2013. Etsivän nuorisotyön hyvät käytänteet ja työmenetelmät. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoki. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 19.10. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/54698/maki-opas_susanna.pdf?sequence=1.

- Pruuki, Heli 2008. Muuta maailmaa. Helsinki: Lasten Keskus.
- Puuronen, Anne 2014. Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen – näkökulmia käytännön työstä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Viitattu 19.11.2015. http://www.nuorisotutkimusseura.fi/julkaisuja/etsivan_katse.pdf.
- Räihä, Satu 2011. Nuorisodiakonia palveluohjauksen näkökulmasta. Diakonia-ammattikorkeakoulu. Pieksämäki. Kristillisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehto. Opinnäytetyö.
- Viskari, Sinikka 2009. Tieteellisen kirjoittamisen perusteet: opas kirjoittamiseen ja seminaarityöskentelyyn. 5. uudistettu painos. Tampereen yliopisto.

LIITE 1: LEHTIARTIKKELI

NUORISODIAKONIA OSANA KIRKON KASVATUSTYÖTÄ

Yksi kirkon vanhimmista ja tunnetuimmista työmuodoista on diakoniatyö. Viime vuosikymmenten saatossa sen rinnalle on muodostunut termi nuorisodiakonia. Tätä termiä käytettäessä on selvää, että kyseessä on kirkon tekemä erityisnuorisotyö, ja tämä erottaa työn yhteiskunnan puolella tehtävästä vastaavasta työstä. Kirkon erityisnuorisotyön strategia pohjautuu Jeesuksen ohjeisiin ja opetuksiin lähimmäisenrakkaudesta. Strategiassa linjataan, että työssä etsitään, kohdataan ja ollaan läsnä erityistä tukea tarvitsevien lasten, nuorten ja heidän perheidensä arjessa. Työssä tulee noudattaa kirkon kasvatustyön periaatteita lastensuojelu- ja muiden lakien tuomien velvoitteiden kanssa. Yleisimmin nuorisodiakoniaa voivat toteuttaa työssään nuorisotyönohjaajat, diakonit sekä rippikoulutyötä tekevät papit.

Kuten diakoniatyössä, myös nuorisodiakoniassa tavoitteena on löytää väliinpuotoajia, joita ei ole muuten autettu tai jotka eivät kelpaa yhteiskunnan palveluiden piiriin. Nuorisodiakonia kuitenkin eroaa perinteisestä diakoniatyöstä siten, että siinä painopisteenä on enemmän etsivä työ. Asiakasnuoria on monenlaisia ja he tarvitsevat erilaisia apukeinoja. Usein he ovat erityistä tukea tarvitsevia lapsia ja nuoria, jotka eivät osaa tai kykene itse hakemaan apua. Erityistä tukea tarvitsevasta nuoresta on kyse esimerkiksi silloin, kun nuoren kasvuolosuhteet ovat haitaksi hänen terveydelleen tai kehitykselleen, tai hän omalla käyttäytymisellään on niille vaaraksi. Myös ongelmallinen päihteiden käyttö tai psyykinen häiriö johtavat erityisen tuen tarpeeseen. Yleensä erityistä tukea tarvitsevalla nuorella on useampi kuin yksi ongelma, johon hän tarvitsee apua ja ohjausta.

Työntekijämääräänsä nähden nuorisodiakonia tavoittaa merkittävän määrän nuoria. Nuorisodiakonialle on tarvetta ja kysyntää entistä enemmän, sillä nuorten erityisen tuen tarve on voimakkaassa kasvussa. Kirkon erityisnuorisotyössä on noin 100 ammattilaista, jotka toteuttavat nuorisodiakoniaa erityisnuorisotyönohjaajan, nuorisodiakonin tai nuoriso-

työnohjaajan tehtävänimikkeellä. Nuorisodiakoniaa voidaan toteuttaa erilaisissa järjestetyissä toiminnoissa, kuten yökahvilat, avoimien ovien illat, pienryhmätoiminta, retket ja leirit. Myös kouluissa, vankiloissa sekä kriminaali- ja lastensuojelutyössä toteutetaan nuorisodiakoniaa. Näissä puitteissa tai erikseen sovitusti nuori voidaan tavata myös kahden kesken. Etsivän työn kentällä esimerkiksi Palveluoperaatio Saapas toimii usein ensimmäisenä kontaktina nuoren ja seurakunnan välillä. Nuorisodiakoniaa toteutetaan myös internetissä, jossa nuoria kohdataan nykyään entistä enemmän esimerkiksi NettiSaappaan muodossa.

On tärkeää huomioida, että nuorisodiakonia ei ole vain lasten ja nuorten auttamista, vaan se on myös heidän kasvattamistaan erilaisuuden kohtaamiseen ja elämiseen tässä maailmassa. Kasvattamisen tarkoituksena on johdattaa nuorta siihen, että nuori ymmärtäisi diakonian toteuttamisen olevan jokaisen seurakuntalaisen vastuulla niin seurakunnassa kuin sen ulkopuolellakin. Diakonisella vapaaehtoistoiminnalla nuori saa kokemuksen kohdautuksi tulemisesta ja siitä, että hänen omalla toiminnallaan on merkitystä ja hän voi olla osaltaan muuttamassa asioita yhteiskunnassa parempaan suuntaan.

Nuorten kasvatus- ja auttamistyössä tarvitaan seurakuntien työyhteisöissä erityistä osaamista ja asiantuntijuutta. Mitä nuorisodiakoniaa toteuttavalta työntekijältä sitten vaaditaan? Keskeisiä periaatteita nuorisodiakoniassa ovat luottamus, avoimuus ja yhteistyökykyisyys. Ammatillista tietotaitoa vaaditaan ihmissuhdetyöstä sekä kykyä yhteistyöhön yhteiskunnan palvelu- ja tukijärjestelmien kanssa. Myös halu ja kyky vaikuttaa yhteiskunnassa vaikuttaviin epäkohtiin on tärkeä ominaisuus alan ammattilaisille. Nuorisodiakoniassa ammatilliseen työskentelyyn kuuluvat sana ja sakramentit. Kuitenkaan ne eivät näy niinkään konkreettisenä Raamatun lukemisena vaan ennemminkin tekojen evankeliumina ja kätten teologiana. Oleellisinta työssä on nuoren aito kuunteleminen ja läsnäolo. Työntekijän on uskallettava laittaa itsensä likoon täysillä ja oltava oma itsensä. Vasta sen jälkeen nuorta voi auttaa eteenpäin ja nostaa hänen omat voimavaransa esiin. Nuorille on tärkeää näyttää elämän valoisampaa puolta, edes pieninä palasina arjen keskellä. Hyvä kokemus hengellisyydestä voi kantaa nuorta pitkälle.

Nuorisodiakonian tulisi olla diakonian ja nuorisotyön saralla luovuttamaton työtehtävä. On selvää, että jokaisen kirkon työntekijän tulisi toimia ulkopuolisuutta ja syrjäytymistä

vastaan. Mikäli nuorisodiakonian osaaminen heikentyy, pienenee myös kaikkein heikoimmassa asemassa oleville annettava erityinen tuki. Jos taas olemme läsnä nuorten elämässä nyt, voi se vaikuttaa positiivisesti heidän sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiinsa myös aikuisena. Jos nyt panostetaan nuorten parissa tehtävään diakoniatyöhön, voi se tulevaisuudessa vaikuttaa laskevasti myös diakoniatyön taloudellisten avustusten määrään. Koska seurakunnan tulisi olla seurakuntalaisten elämässä koko elämän ajan, tulisi rinnalla kulkemisen alkaa jo hyvissä ajoin. Rinnalla kulkijana voimme tarjota nuorelle hänen tarvitsemaansa tukea ja ohjausta turvallisen aikuisen kanssa. Se on myös hengellistä matkakumppanuutta, joka sitouttaa nuoria seurakuntaan pidemmälläkin tähtäimellä. Siksi tavoitteena on kohdata ihmisiä ja olla läsnä heidän arjessaan. Arjen läsnäoloon sisältyy myös nuoren ohjaaminen tarvittaessa yhteiskunnan, seurakunnan tai kolmannen sektorin tukitoimiin. Varhaiseen puuttumiseen ja myös perheiden tukemiseen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa tulisi panostaa nyt ja tulevaisuudessa.

Keskeisiä käsitteitä nuorisodiakoniassa ovat siis kirkon erityisnuorisotyö, etsivä nuorisotyö sekä diakoniakasvatus. Kaiken kaikkiaan nuorisodiakonia onkin yllättävän laaja käsite, ja sitä voidaan ajatella eräänlaisena jatkumona etsivästä työstä diakoniakasvatukseen: Alussa etsivässä työssä etsitään ja löydetään nuoria, jotka päätyvät kirkon erityisnuorisotyön asiakkaiksi. Kirkon erityisnuorisotyö auttaa ja tukee nuorta yksilöllisesti. Nuoren tukeminen ja rinnalla kulkeminen on matka, jonka aikana toteutetaan diakoniakasvatusta. Tämä jatkumo kokonaisuudessaan on nuorisodiakoniaa, jonka toteuttaminen arjen työssä ei välttämättä ole helppo tehtävä, mutta sitäkin tärkeämpi. Toteuttamalla nuorisodiakoniaa voimme olla omalta osaltamme ehkäisemässä nuorten syrjäytymistä ja auttaa nuoria löytämään elämäänsä paremman suunnan. Näin voimme myös toteuttaa konkreettisella tavalla Jeesuksen meille antamaa kehotusta lähimmäisenrakkauteen.